

FORMAREA STATULUI MOLDOVENESC ȘI CONSTITUIREA SISTEMULUI TRADIȚIONAL DE ADMINISTRARE (I)

Alexandru ROMAN,
rector al Academiei de Administrare
Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova,
doctor habilitat în științe istorice, profesor universitar

SUMMARY

Starting with the present article, the magazine "Administrarea Publica" (Public Administration) launches a new rubric "The 650th anniversary of the Moldovan State". Based on the Degree of the President of the country, this important event in the life of our state will be marked for the whole period of the year 2009.

The author has profoundly studied the issues of the appearance, evolution and the constitution of the Moldovan State and renders not only his point of view on its multi-secular traditional system of administration, but also on issues of paramount importance for the modern Moldovan society. The special role of the ruler Stefan cel Mare (Stephen the Great) in the promotion of the administrative reforms in the Country of Moldova is invoked by pointing out the contribution of other Moldovan rulers such as Dimitrie Cantemir, scholar and philosopher. The article will be continued in issue 1 of 2008 magazine including new and interesting investigations and conclusions about the tumultuous history of the Country of Moldova.

14

Administrarea publică, nr. 4, 2007

Primul deceniu care a urmat imediat după proclamarea independenței Republicii Moldova (27 august 1991) se caracterizează prin grave perturbări și zguduiri interne în societatea moldovenească. Cauza principală constă și în faptul că în perioada respectivă noțiunile sfinte de demnitate, identitate națională, patriotism, democrație etc. erau utilizate preponderent în scopuri meschine, fiind, de fapt, atestată o lipsă totală de patriotism autentic. Sunt absolut convins că în această situație extrem de confuză a fost cu totul binevenită Recomandarea 15 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, adoptată la cea de-a 771-a reuniune a sa din 31 octombrie 2001 privind predarea istoriei în Europa în sec. XXI. Consiliul Europei a

insistat asupra dimensiunilor transformărilor din domeniul educației și culturii, ale marilor provocări din Europa noului secol și mileniu, considerînd necesară studierea istoriei în context integrat la nivel local, național și european și *educarea sentimentului de dragoste față de Patrie, de altoire a toleranței culturale, lingvistice și religioase* în societatea contemporană.

La confluență de secole și milenii, societatea moldovenească a început secolul al XXI-lea (și, respectiv, mileniul III) cu tendințe evidente de stabilizare internă generală, principalul factor stabilizator devenind rezultatele alegerilor parlamentare din februarie 2001.

Un rol important la făurirea și consolidarea

statului democratic de drept l-a avut promovarea interesului național al Republicii Moldova, inclusiv prin acțiunile cu caracter național general: proclamarea anului 2003 a **Anului Dimitrie Cantemir** (consacrat aniversării de 330 de ani de la nașterea domnitorului Dimitrie Cantemir) și a anului 2004 **Anul Ștefan cel Mare și Sfânt** (în legătură cu comemorarea a 500 de ani de la trecerea în neființă a marelui om de stat).

În acest context vom menționa că, conform prevederilor Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 1594 –III din 23 decembrie 2003, anul 2004 a fost declarat în țara noastră drept *"Anul Ștefan cel Mare și Sfânt"*, *"în semn de înaltă prețuire a rolului său remarcabil în istoria Statului Moldovenesc și având în vedere necesitatea cultivării patriotismului și consolidării statalității Republicii Moldova"*.

Parlamentul Republicii Moldova a adoptat în ianuarie 2004 Hotărîrea cu privire la aniversarea de 645 de ani de la crearea Statului Moldovenesc, concepută ca formă superioară de organizare a vieții sociale în spațiul carpato-ponto-danubian. Acest fenomen a condus la constituirea unui sistem autohton de administrare centrală și locală, devenit cunoscut în istoria multiseclară a poporului nostru drept **"sistem tradițional moldovenesc de administrare"**.

Președintele Republicii Moldova, dl Vladimir Voronin, a semnat recent, la 6 noiembrie 2007, Decretul nr. 1365–IV privind declararea anului 2009 drept **"An al sărbătoririi a 650 de ani de la întemeierea Statului Moldovenesc"** (art. 1)¹.

"Reieșind din necesitatea cultivării spiritului patriotic și întăririi statalității Republicii Moldova", prin Decret prezidențial a fost constituită **Comisia de Stat pentru desfășurarea acțiunilor consacrate sărbătoririi a 650 de ani de la întemeierea Statului Moldovenesc**.

Comisia de Stat are autoritate supremă, fiind prezidată de șeful statului dl Vladimir Voronin, iar vicepreședinți sînt desemnați Primul-Ministru dl Vasile Tarlev și președintele Academiei de Științe a Moldovei, dl Gheorghe Duca. Din componența Comisiei de Stat fac parte, de asemenea, Președintele Parlamentului, dl Marian Lupu, ex-Președinții Republicii Moldova, Mircea Snegur și Petru Lucinschi ș.a. – în total 19 personalități marcante din republică.

În termen de pînă la 15 decembrie 2007, Comisia de Stat are misiunea de a elabora Planul complex de acțiuni, iar *autoritățile publice centrale și locale vor întocmi și realiza planuri proprii de activități racordate la Planul general pe țară*. Președintele Republicii Moldova dl Vladimir Voronin a menționat la prima ședință a Comisiei de Stat *"importanța elaborării unui plan exhaustiv, compus din multiple măsuri de amploare dedicate sărbătoririi aniversării Statului Moldovenesc și care urmează să se desfășoare pe parcursul anilor 2008 - 2009"*.

Astfel, în virtutea realizării acestor obiective, rectorul Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova este membru al Comisiei de Stat respective. Urmare a Decretului Președintelui Republicii Moldova, a fost elaborat Planul de acțiuni academice. În această ordine de idei, Academia lansează rubrica aniversară în revista *"Administrarea Publică"* (aflată în proces de acreditare științifică) și în ziarul său *"Funcționarul public – Государственный служащий"*. A coincis în timp cu aceste evenimente importante și lansarea susținerilor publice a tezelor de doctor în științe la specialitatea *"Teoria, metodologia și istoria administrației publice"*, proces inițiat de susținerea cu brio a tezei *"Evoluția statalității moldovenești în epoca contemporană"* de către președintele Comisiei parlamentare pentru cultură, știință, învățămînt, tineret, sport și

mijloace de informare în masă, membru al Biroului Permanent al Parlamentului Republicii Moldova. dl Victor Stepaniuc, în care este analizată științific geneza, dezvoltarea și consolidarea Statului Moldovenesc cu începere din anul 1359.

Vom constata cu certitudine, cu acest prilej, că fiecare popor tinde să-și cunoască istoria sa, cultura națională, relațiile social-politice și formele de administrare publică existente la diverse etape ale istoriei societății. Poporul moldovenesc are o istorie bogată, plină de contradicții de ordin intern și, în special, de ordin extern, care au determinat la etapele anterioare ale evoluției societății formele și sistemele administrative de toate nivelurile. De aceea, vom conchide că **cunoașterea istoriei administrației publice în multitudinea de aspecte ale sale constituie fundamentul dezvoltării societății moldovenești la etapa contemporană.**

A devenit evident faptul că cele mai progresiste modele de administrare din lume se bazează pe o experiență bogată acumulată timp de decenii sau chiar secole la rând. Această experiență are un suport trainic, creat prin tradițiile istorice statornice în toate domeniile sistemului administrativ central și de administrare locală. De aceea, în condițiile actuale, *este important obiectivul de a cunoaște și, în cazuri aparte, de a revigora experiența pozitivă din istoria activității politice și administrative.*

În procesul afirmării Republicii Moldova ca stat suveran și independent, știința istorică națională este chemată să studieze documentele inedite privind constituirea și evoluția sistemelor de administrare în Moldova pe parcursul a circa 650 de ani de existență. În baza datelor documentare și realizărilor științei istorice contemporane, este necesară analiza celor mai eficiente forme de administrare aplicate în viața politică complexă și controversată din țară, concomitent cu

trasarea direcțiilor prioritare de dezvoltare a administrației publice centrale și locale pentru viitor.

În cadrul evoluției societății, colectivităților umane, grupate prin interese comune, capătă un caracter tot mai organizat, instituționalizat structurile admini-strative, care erau menite să legitimizeze puterea politică în fața societății. Ansamblul acestor forme organizatorice instituționalizate, făcute să funcționeze într-un sistem particular pe baza unor reguli și norme stabilite de putere, a precedat **aparitia unei noi instituții - statul, iar această putere devine o putere oficială.**

Astfel, forma superioară de organizare și funcționare a societății este reprezentată de stat. A devenit deja axiomă faptul că *statul este un fenomen social-politic, întrucât el a apărut în procesul dezvoltării societății, la o anumită treaptă a evoluției acesteia.* Pe teritoriul Moldovei, după o perioadă de organizare a unor uniuni tribale, s-a conturat, sub conducerea lui Burebista, o puternică organizare statală, care se întindea din Carpați pînă la Pontul Euxin (Marea Neagră) și care s-a consolidat sub domnia lui Decebal.

Statul propriu-zis, Moldova, s-a format concomitent cu constituirea statelor medievale la mijlocul sec. XIV.

Evoluția istorică îndelungată confirmă că *statul este, de fapt, o instituție publică care asigură conducerea societății, în numele societății, ca reprezentant oficial al acesteia, în ansamblul ei.*

Administrația publică are ca obiectiv realizarea valorilor care exprimă interesele statului sau ale unei colectivități distincte, recunoscută ca atare de stat.

Formarea statului presupune și condiția obligatorie privind constituirea instituțiilor de stat, a sistemului unitar de administrare. Aceste procese politice importante evoluau în baza suporturilor juridice existente la fiecare etapă istorică.

Urmind pe parcursul sec. XIV procesul de constituire și consolidare, prin crearea instituțiilor sale, Statul Moldovenesc și-a dezvoltat organizarea sa internă după modelul statelor est-europene, model preluat de la Imperiul Bizantin.

Procesul social-politic a condus la apariția statului propriu-zis, cu trăsăturile sale specifice, deosebite destul de mult de statele conturate în Occident. Însă, concomitent cu acest proces firesc, condițiile istorice nefavorabile au temporizat mai multe secole realizarea premiselor pentru cristalizarea statului național. Izvoarele scrise păstrate atestă existența în această perioadă a unor formațiuni statale, care au constituit nucleele din care, la mijlocul sec. XIV, s-a încheiat statul feudal Moldova de sine stătător.

În ansamblu și sub aspect comparativ, am constatat că există mai multe similitudini în constituirea sistemelor de administrare în diferite state. De exemplu, *procesul conducerii teritoriale în țările din Europa, inclusiv în Moldova istorică, a fost conceput foarte devreme*. Vechea organizare de stat a Moldovei reprezintă un aspect esențial al procesului stabilirii unității statului feudal, al organizării sistemului fiscal, judecătoresc și al celui social în ansamblu. Divizarea administrativ-teritorială avea o importanță deosebită, dat fiind faptul că, pe lângă localizarea așezărilor în funcție de ape, țiguri, de întemeietori concreți sau regiuni naturale (cîmpulunguri etc.), era necesar să se cunoască exact și unitatea administrativă respectivă, pentru a organiza unele acțiuni la nivel statal.

Sub aspect administrativ-teritorial, în spațiul de la est de Carpați în ansamblu, începînd cu mileniul al doilea, se produce o nouă etapă în evoluția istorică a "țărilor" sau ocoalelor tradiționale pentru aceste timpuri. Încă prin sec. VIII, pe văile Siretului (în latină - Hierasus) și ale Prutului (Pyretus) se constituie formațiuni politice puternice. Un

șir de surse istorice rusești, inclusiv "Cronica Ipatiană", atestă în partea centrală a Moldovei, către mijlocul sec. XII, **formațiunea politică a berladnicilor**, cu centrul administrativ la Bîrlad, care "cuprindea principalele confederații de văi, în frunte cu căpeteniile locale și cu cnejii și juzii satelor". La 1222 este menționată documentar **Țara Brodnicilor**, ce se întindea la sudul Moldovei, între Prut și Carpați, cuprinzînd vadurile rîurilor și trecătorile munților, fiind vecină cu Cumania³.

Istoricul N. Grigoraș de la Iași susține că "Țara Bîrladului s-ar fi unit, în perioada 1174-1234, cu Țara Brodnicilor" în cadrul unei formațiuni politice unitare. În zona de nord-est a viitorului stat unitar Moldova, pe la 1231, era amintită **formațiunea politică a Bolohovenilor**, alcătuită din mai multe cnezate conduse de cnej, care avea în frunte un voievod.

La intersecția sec. XIII-XIV, deja existau mai multe formațiuni prestatale relativ destul de puternice. Una dintre ele era cea din **Țara Șepenițului** (în documente: Terra Șepenicensis) și **ținutul Bucovinei**, conduse de domnitori (voievozi) locali. În general, la acea perioadă sînt atestate documentar mai multe țări (voievodate) în procesul constituirii Țării Moldovei. Una **își avea centrul administrativ la Cetatea Albă** și era condusă de prințul Dimitrie, alta - **în părțile Orheiului Vechi**.

Dimitrie Cantemir consemna în *Descriptio Moldaviae* ca organizări prestatale **trei republici**. În extremitățile de nord și sud acestea erau "Cîmpulung, cît și Vrancea ca un fel de republici", cea de-a treia era indicată "la răsărit de Prut, ceea a Tigheciului, ocupînd regiunea de pădure sau codru care mărginea spre nord-vest sfera Bugeacului"⁴.

Principala formațiune prestatală a existat pe parcursul apei Moldovei, afluent de dreapta al fluviului Siret. Nucleul său administrativ

era "cu centrul situat într-o așezare din chiuveta de la Baia", reprezentând, de la sfârșitul sec. XIII – începutul sec. XIV începuturile Statului Moldovenesc. Istoricul P. Parasca analizează procesul național-statal și conchide că în cursul extinderii teritoriului până la hotarele lui istorice între Carpații orientali, Nistru și țărmul Mării Negre, între limanul Nistrului și Delta Dunării, s-au produs mai multe faze și către anul 1359 voievodatul Moldovei există "deja timp de mai bine de o jumătate de secol". Autorul consideră că "la acea vreme Țara Moldovei includea trainic în hotarele sale ținutul Sucevei (un vechi voievodat autonom) și Țara Șepeniului (veche formațiune statală și ea), ajungând până la Nistru, în segmentul dominat de cetatea Hotinului"⁵. Ulterior, și-a sporit esențial teritoriul, întrunind, spre mijlocul sec. XIV, întreaga regiune cuprinsă între riulețele Bistrița, Moldova, Suceava și cursul superior al riului Siret. Capitala țării trecuse deja din Baia la Siret.

Astfel, "se impune concluzia că voievodatul Moldovei, care a luat ființă în anii '80 ai sec. XIII și s-a afirmat ca organism statal până la mijlocul secolului următor a însemnat formarea nucleului inițial al statului feudal Moldova".

Primul domnitor independent al țării Moldovei, Bogdan I Întemeitorul (1359 - 1365), a unit formațiunile locale de pe valea Moldovei, inclusiv "minele din Baia, părțile colonizate de unguri, în care se va ridica de un strănepot al său, Cetatea lui Roman Vodă, apoi Cîmpul lui Dragoș, minele din Ocna, cu drumul deschis spre Vrancea autonomă...", spre posesiunile "în marginele celei dintîi formațiuni de stat, care a dat Moldovei individualitate politică".

În timpul domniei lui **Petru I Mușat** (începutul anului 1376 – sfârșitul anului 1391) au fost integrate Țara Șepeniului ce cuprindea Țețina, Țirgul lui Cernea, Hotinul, teritoriul care se întindea până în părțile

dorohoiene, Hmeliovul. De asemenea, sub aspect unificator s-a produs integrarea voievodatului din partea de nord și a celei din sud. Este demonstrat că aceasta a avut loc în anii 1386 – 1387, cînd regele polon, în urma acceptării suzeranității sale, a emis o diplomă ce confirmă hotarele Moldovei⁶.

Sub aspectul hotarelor istorice, **Statul medieval Moldova a fost desăvîrșit sub domnia lui Roman I (martie 1391 - 1394)**. Despre hotarele țării ne vorbește însăși titulatura proprie a domnitorului, menționată în trei documente păstrate de la Roman I, inclusiv din 30 martie 1392, după a doua jumătate a anului 1392 și din 18 noiembrie 1393: "Marele singur stăpînitor din mila lui Dumnezeu domn. Io Roman voievod, stăpînind Țara Moldovei de la munte pînă la mare". Cel mai tirziu, în componența Moldovei a fost adus ținutul din preajma Deltei Dunării, cu orașul și cetatea Chilia. Aceasta s-a produs în anul 1411, cînd problema apartenenței acestui ținut a fost tranșată printr-un tratat bilateral, semnat de domnitorii Alexandru cel Bun și Mircea cel Bătrîn. În acea perioadă Moldova se întindea de la Ceremuș pînă la limanul Nistrului și de la Milcov pînă la Hotin.

Astfel s-a derulat procesul stabilirii hotarelor istorice ale Moldovei, care, în sec. XV, au rămas intacte.

Printre numeroșii călători străini ce au trecut prin Moldova, misionarul croat, arhiereul Alessandro Comuleo, făcea următoarele descrieri ale hotarelor istorice (anul 1587): "Moldova este lungă de 8 zile de drum și tot atîta de lată".

Unificarea formațiunilor statale preexistente în cadrul statului Moldova a generat procesul formării cadrului teritorial și administrativ. Aceasta a influențat substanțial evoluția politică internă a Țării Moldovei, lăsîndu-și o amprentă distinctă în practica administrativă.

Ulterior, și domnitorul Dimitrie Cantemir

în renumita sa lucrare *Descriptio Moldaviae*, determină statutul deosebit în procesul constituirii Țării Moldovei al "republicilor" Vrancea, Cîmpulung și Tigheci, care aveau un statut tradițional datorită existenței lor statale anterioare. De exemplu, Vrancea era datată drept organizare politică statală încă la 1234⁸.

Astfel s-au produs diverse evenimente generate de procesul unificării în aceleași hotare ale formațiunilor statale autonome existente anterior. Printre principalele se **evidențiază eforturile de centralizare a organizării statale și de întărire a autorității puterii centrale.** În esență, s-a derulat un proces al agregării formațiunilor timpurii și extinderii teritoriale a Țării Moldovei, voievodat din valea de pe cursul râului Moldova, de la care i-a provenit și denumirea, pînă la constituirea hotarelor istorice ale lui între Carpații Răsăriteni, Nistru și Marea Neagră.

Prin urmare, *procesul istoric de unificare politică și de formare a Statului medieval Moldova cu sistemul propriu de administrare a evoluat neuniform.* Faptul că totuși statul și-a păstrat numele oficial Țara Moldovei se datorește voievodatului propriu-zis al Moldovei cu centrul administrativ la Baia, care a jucat rolul hotărîtor în realizarea unității politice a spațiului carpato-nistrean. Tocmai formațiunea politică statală din partea de nord (Țara de Sus), care treptat, odată cu extinderea teritoriului, și-a deplasat capitala administrativă în cetatea Siretului și apoi s-a stabilit definitiv în cetatea Sucevei de pe râul Siret. Denumirea oficială a statului a fost răspîndită pe întreg teritoriul de la poalele Carpaților pînă la Nistru, Marea Neagră, gurile Dunării și riul Milcov.

Constituirea statului ca atare a condus la procesele creării aparatului de conducere și administrare central-local. Procesul de instituționalizare statală a durat circa o jumătate de secol, fiind început în anii '60 ai sec. XIV și finisat în cadrul reformelor

*administrative realizate în primul deceniu de domnie a lui Alexandru cel Bun.*⁹

Organizarea instituțională a Țării Moldovei s-a încheiat cu crearea sistemului central de administrare și al celui local. Primul nivel, conform documentelor istorice, era reprezentat de instituția domniei. Astfel, în vîrfurile scării ierarhice privind organizarea politico-administrativă a Moldovei se află domnitorul sau marele voievod. În persoana monarhului erau concentrate atribuțiile supreme legislative, executive, judecătorești, militare și administrative în ansamblu.

Documentele istorice atestă rolul deosebit al domnitorului Ștefan cel Mare (1457-1504) în promovarea și aprofundarea reformelor administrative din Țara Moldovei inițiate în primele decenii ale sec. XV de către bunicul său – Alexandru cel Bun (1400-1432).

În scopul constituirii sistemului documentar al autorităților administrative, autentificării lor prin aplicarea atribuciei de stat cu încă mai bine de 500 de ani în urmă se elaborează sigiliul mare și sigiliul mic ale organelor administrației de stat. Documentar este bine cunoscut sigiliul mare, cel oficial, al domnitorului Ștefan cel Mare (deși primul sigiliu în calitate de atribut oficial de stat a fost introdus de Alexandru cel Bun, fiind confecționat în cadrul cancelariei domnești. El reprezenta o evoluție continuă a sigilografiei moldovenești de-a lungul secolului XV și ulterior.

Cert era faptul că elementul principal al sigiliului mare, aplicat pe principalele documente de stat, era reprezentat de blazonul tradițional cu capul de zimbriu, asistat în partea de sus (în formă de scut) de steaua cu 5 colțuri, imaginile stilizate ale soarelui și a lunii plasate lateral pe ambele părți. Blazonul cu aceste elemente de bază era plasat pe fundalul rotund și frumos ornamentat, pe perimetrul căruia scria în limba slavonă veche (limba

oficială a statului fiind limba bisericii ortodoxe de rit răsăritean) următoarele (de la stînga spre dreapta, scrisul începînd de la imaginea crucii): "ПЕЧАТЬ ІО СТЕФАНЪ ВОЕВОДА ГОСПОДАР ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОЙ" (în traducere: "Sigiliu io Ștefan, voievod, domn al Țării Moldovei"). Acest sigiliu se aplica pe ceara de pe o panglică (sau ață groasă) atînată la actele administrative (interne sau externe). Se utiliza, de asemenea, și sigiliul mic.

Pe parcursul glorioasei domnii a lui Ștefan cel Mare s-a consolidat organizarea instituțională a Țării Moldovei, fiind definit complet aparatul de stat și sistemul de administrare centrală și locală. Primul nivel, cel central, era reprezentat de instituția

domniei, Sfatul domnesc și Marea Adunare a Țării. Urma apoi sistemul de administrare al ținuturilor și locală (ale satelor și orașelor).¹⁰

Astfel, vom conchide că reformele administrative, inițiate chiar de la începutul întemeierii Statului Moldovenesc și, îndeosebi, pe parcursul sec. XV de către glorioșii domnitori Alexandru cel Bun și Ștefan cel Mare, au constituit și consolidat consecutiv sistemul tradițional moldovenesc de administrare la nivel central-local. Experiența acumulată la acel început de bun augur și valorificarea sa creativă au permis să fie găsite cele mai relevante soluții de consolidare și optimizare a sistemului de administrare din Moldova.

(Va urma)

BIBLIOGRAFIE

¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 175-177 (3062-3064) din 9 noiembrie 2007, pag. 9.

² Moldova Suverană, 2007, 11 decembrie, pag. 1-2.

³ Constantin Burac, Organizarea administrativ-teritorială a Moldovei. Ținuturile în sec. XIV-XVI. "Cugetul", nr. 4, 1992. - P. 5.

⁴ Pavel Parasca, Evoluția politică internă și poziția internațională a Moldovei (jumătatea sec. XIV - începutul sec. XV). Autoreferat..., Chișinău, 1997, p. 12-13.

⁵ Pavel Parasca. Op. cit., p. 13.

⁶ Pavel Bîrnea. O descriere anonimă a Moldovei din 1587, în „Glasul Moldovei”, 1997, 20 mai.

⁷ Павел Параска. Внешнеполитические условия образования Молдавского феодального государства. Кишинев, 1981, с. 18-22.

⁸ Dimitrie Cantemir, Descrierea Moldovei. Chișinău, 1992. - P. 29-30.

⁹ Mihail Platon, Sergiu Roșca, Alexandru Roman, Teodor Popescu, Istoria administrației publice din Moldova. Chișinău, 1999. - P. 66.

¹⁰ Alexandru Roman, Evoluția istorică a sistemelor de administrare în Moldova. Chișinău, 1996. - P. 9.

Prezentat: noiembrie 2007

Recenzent: Andrei SMOCHINĂ, doctor habilitat în drept, profesor universitar, director al Centrului de Drept al Institutului de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei

E-mail: aroman@mail.md